

# Združene akcije

Kako bi Evropska unije (EU) ojačala svoj identitet na međunarodnoj sceni i kako bi se ozbiljnije posvetila rešavanju međunarodnih kriznih situacija, Ugovorom iz Mاستrihta predviđeni su odgovarajući instrumenti i procedure za ostvarivanje ciljeva Zajedničke spoljne i bezbednosne politike (ZSBP), tzv. drugog stuba EU. Jedan od tih instrumenata predstavlja združena akcija. To je najčešća vrsta akata koji se usvajaju u okvirima Zajedničke spoljne i bezbednosne politike. U onim oblastima Zajedničke spoljne i bezbednosne politike u kojima države članice imaju važne zajedničke interese ciljevi te politike ostvaruju se usvajanjem i postepenom realizacijom združenih akcija. One se odnose na specifične situacije u kojima se preduzimanje operativne akcije EU smatra neophodnim. Na taj način se predviđa političko, ekonomsko i vojno angažovanje EU i država članica. Združena akcija predstavlja rezultat želje i interesa država članica da zajednički deluju u vezi sa nekim pitanjem.

Na osnovu opšte smernice koju usvaja Evropski savet, Savet EU odlučuje o tome da li će neko pitanje biti predmet združene akcije. Nakon toga, na predlog predsedavajućeg, Komisije ili države članice, Savet jednoglasno usvaja združenu akciju. U situaciji kada Savet usvaja združenu akciju na osnovu zajedničke strategije Evropskog saveta, odluka može biti usvojena i kvalifikovanim većinom. Tu proceduru glasanja Savet koristi i onda kada donosi odluku kojom se primenjuje združena akcija. Ukoliko država članica ne želi da odluka bude usvojena, ona može iskoristiti rezervnu klauzulu kojom sprečava glasanje, pozivajući se na nacionalni interes. Time se donošenje odluke prenosi na nivo šefova država ili vlada. Država ima mogućnost i da se konstruktivno uzdrži, ne protiveći se usvajanju odluke. Tada ona nije obavezna da primeni odluku, ali prihvata to da ova odluka obavezuje EU. Združenom akcijom se utvrđuju opšti i posebni ciljevi akcije, domašaj, sredstva koja su na raspolaganju EU, kao i uslovi njihove primene. Ako je neophodno, utvrđuje se i vreme u

kojoj će ona biti realizovana, kao i pitanja o kojima se odluke donose kvalifikovanom većinom.

Na koji način i koliko se EU angažuje prilikom rešavanja međunarodnih kriznih situacija može se zaključiti ukoliko se posmatra praksa usvajanja združenih akcija, kao što je, na primer, pružanje podrške mirovnim pregovorima na Bliskom istoku. Od formiranja Evropske bezbednosne i odbrambene politike (EBOP) upravo se putem združenih akcija osnivaju brojne civilne, policijske i vojne misije EU. Prva takva operacija bila je osnivanje policijske misije EU u Bosni i Hercegovini (EUPM). Potom je usledila i prva vojna misija (Concordia) u Makedoniji marta 2003. godine, koja je transformisana u policijsku misiju (Proxima), praćenu policijskim savetodavnim timom (EUPAT). Jednu od najambicioznijih združenih akcija predstavlja vojna misija u Bosni i Hercegovini (Althea), kojom je jula 2004. godine EU (EUFOR) od NATO (SFOR) preuzela odgovornost i vođstvo misije za očuvanje mira i poštovanje odredbi Dejtonskog ugovora. Najveću civilnu misiju EU, i najznačajniju sa stanovišta Srbije, predstavlja misija vladavine prava na Kosovu i Metohiji (EULEX). Pokrenuta je združenom akcijom februara 2008. godina, a započela je rad decembra 2008. godine.